

Alina Grynia

Uniwersytet w Białymstoku
Wydział Ekonomiczno-Informatyczny w Wilnie
Katedra Ekonomii
grynia@uwb.edu.pl

Agnieszka Subotovič

agnieskasubotovic@gmail.com

UWARUNKOWANIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W KRAJACH EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ W KONTEKŚCIE ICH KONKURENCYJNOŚCI

Streszczenie: Celem artykułu jest analiza zmian warunków prowadzenia działalności gospodarczej w krajach Europy Środkowo-Wschodniej oraz określenie znaczenia tych zmian dla konkurencyjności analizowanych gospodarek. Podstawą do prowadzonych rozważań posłużą dane wtórne pochodzące z raportów *Doing Business* oraz *Global Competitiveness Reports*. Okres badawczy obejmuje lata 2006-2016. W analizie danych posłużono się metodami statystycznymi i opisowymi.

Słowa kluczowe: działalność gospodarcza, uwarunkowania, Doing Business, kraje EŚW.

Wprowadzenie

Posiadanie konkurencyjnej gospodarki uznaje się współcześnie za cel nadrzędny każdego kraju. W ogólnym rozumieniu konkurencyjność to zdolność gospodarki do rywalizacji na światowych rynkach. Jest to zjawisko wielopłaszczyznowe i dynamiczne, a kształtuje go wiele różnorodnych czynników. Powszechnie uznaje się, iż o konkurencyjności w coraz większym stopniu decydują jakościowe determinanty związane m.in. z innowacjami, postępem technologicznym, kapitałem ludzkim. Istotna jest również jakość uwarunkowań instytucjonalnych, mających wpływ na postawę obywateli lub działalność podmiotów gospodarczych.

Celem artykułu jest analiza zmian warunków, w jakich prowadzona jest działalność gospodarcza w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, jak też próba określenia znaczenia tych zmian dla konkurencyjności analizowanych gospodarek. Podstawą do prowadzonych rozważań stały się dane wtórne pochodzące z raportów *Doing Business*, analizujących warunki działalności gospodarczej w blisko 200 krajach świata, oraz *Global Competitiveness Reports*, badających międzynarodową konkurencyjność gospodarek.

Eksperti Światowego Forum Ekonomicznego (WEF) przy ocenie konkurencyjności gospodarki biorą pod uwagę także sprawność instytucji odpowiedzialnych za efektywne sądownictwo, instrumenty podatkowe, urzędy państwowe rejestrujące działalność gospodarczą oraz ją likwidujące, czyli jakość otoczenia instytucjonalnego, która jest przedmiotem analizy ekspertów Banku Światowego (BŚ).

1. Aktywność gospodarcza a konkurencyjność gospodarki

Wachlarz terminów dotyczących działalności gospodarczej oraz jej efektów jest dosyć szeroki, a obszary opisywanych działalności często okazują się zbieżne. Bez wątplenia pojęcie aktywności gospodarczej znajduje się w bardziej pojemnym zbiorze pojęciowym, jakim jest rozwój gospodarczy. Dotyczy to nie tylko obszaru ekonomicznego, ale również obszarów pokrewnych, powiązanych z rozwojem społecznym [Balcerowicz, 1998]. Z kolei rozwój gospodarczy zawiera większość elementów wzrostu gospodarczego. Oznacza on powiększanie się z okresu na okres podstawowych wielkości gospodarczych [Meredyk (red.), 1998]. Pojęcie wzrostu gospodarczego obejmuje nie tylko zależności ilościowe, ale także mechanizm tego wzrostu, czyli zależności społeczne [Milewski (red.), 2003].

Innym pojęciem, które bez wątplenia częściowo pokrywa się z pojęciem „aktywność gospodarcza”, a zarazem znacznie wykracza poza jego granice, jest „konkurencyjność gospodarcza”. Pojęcie to może mieć wymiar mikroekonomiczny, jeśli odnosi się do umiejętności utrzymywania oraz/lub poprawy pozycji rynkowej podmiotów gospodarczych, bądź makroekonomiczny. W zależności od definicji, zjawisko to gromadzi w sobie dużą ilość elementów determinujących wzrost oraz rozwój gospodarczy [Stankiewicz, 2005]. W literaturze przedmiotu najczęściej wskazuje się na elementy jakościowe, takie jak: elastyczność struktury gospodarczej, jej jakość, a także innowacyjność oraz wrażliwość na przemiany w otoczeniu międzynarodowym [Gorynia, Łązniewska (red.), 2009; Flak, Głód, 2009; Śliwiński, 2011]. Wobec tego podkreśla się pośrednio i bezpośrednio ogół czynników warunkujących szybkie oraz jakościowe reakcje badanego układu gospodarczego kraju na przemiany warunków rozwojowych.

Innymi słowy, konkurencyjność gospodarcza jest pojęciem zawierającym większość aspektów rozwoju gospodarczego. Tymczasem pojęcie „aktywność gospodarcza” na danym tle jest bardziej wąskie i odnosi się tylko do zdolności przetrwania oraz rozwoju stosunkowo niezależnych jednostek. Takie zjawiska, jak wzrost liczby przedsiębiorstw, wzrost zatrudnienia w danym przedsiębiorstwie, poziom zysku, wielkość obrotów handlowych, uznać można za przejaw wzrostu gospodarczego oraz aktywności gospodarczej [Wnorowski, 2011].

Światowe Forum Ekonomiczne konstruuje tzw. Globalny Indeks Konkurencyjności, obliczany na podstawie danych publicznych i prywatnych w podziale na 12 kategorii, tzw. filarów konkurencyjności, które razem tworzą pełny obraz konkurencyjności danego kraju. Jednym z nich jest otoczenie makroekonomiczne, które okazuje się bardzo ważne z punktu widzenia poszczególnych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w danym kraju. Na makrootoczenie składają się wszystkie elementy znajdujące się na zewnątrz danego przedsiębiorstwa, na które ono nie ma bezpośredniego wpływu, ale w ramach których funkcjonuje [www1].

Zdaniem autorów raportu, filary konkurencyjności są ze sobą silnie powiązane i wzajemnie się wzmacniają. Uwzględniono też założenie, że kraje inaczej funkcjonują na różnych etapach rozwoju. Tym niemniej każdy kraj spotyka się przeważnie z tym samym zbiorem czynników, które determinują aktywność oraz konkurencyjność, niezależnie od poziomu rozwoju kraju. Jedynie różna jest ich skala oraz intensywność.

Z ostatniego raportu WEF *The Global Competitiveness Report 2015-2016* wynika, że najbardziej konkurencyjną gospodarką na świecie niezmiennie pozostaje Szwajcaria, a w dziesiątce liderów kraje europejskie stanowią połowę. Spośród krajów EŚW najlepiej oceniono gospodarkę Estonii (29 miejsce wśród 140 sklasyfikowanych krajów i 12 pozycja w grupie UE-28), zaś najgorzej Słowacji (odpowiednio 67 i 26).

Tabela 1¹. Zmiana pozycji krajów EŚW w zestawieniu WEF w wybranych latach

Kraj	Pozycja w zestawieniu UE-28 w 2016	Pozycja w rankingu światowym			Zmiana 2006-2016
		2006-07	2010-11	2015-16	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Estonia	12	26	33	30	-4
Czechy	13	37	36	31	+6
Litwa	15	36	47	36	bz
Polska	17	48	39	41	+7
Łotwa	19	44	70	44	bz

¹ Objaśnienie do każdej z tabel w niniejszym artykule: „+” – sytuacja polepszyła się, pozycja w rankingu jest niższa niż była na początku; „-” – sytuacja pogorszyła się, pozycja w rankingu jest wyższa niż była na początku; „bz” – bez zmian.

cd. tabeli 1

1	2	3	4	5	6
Rumunia	21	68	67	53	+15
Bułgaria	22	72	71	54	+18
Słowenia	23	40	45	59	-19
Węgry	24	38	52	63	-25
Słowacja	26	37	60	67	-30

Źródło: [www1].

Cztery z analizowanych krajów w okresie 2006-2016 relatywnie pogorszyły swoją pozycję w rankingu: Estonia, Słowenia, Węgry i Słowacja. W największym stopniu dotyczy to trzech ostatnich gospodarek, których pozycje obniżyły się odpowiednio o 19, 25 i 30 miejsc.

Kolejne cztery kraje w ciągu 10 lat polepszyły swoją sytuację w relacji do innych krajów świata: Czechy, Polska, Rumunia i Bułgaria. Najwyżej eksperci ocenili postępy gospodarek rumuńskiej i bułgarskiej. Z kolei dla dwóch krajów (Litwa i Łotwa) pozycja w rankingu z 2016 r. pozostała taką samą jak w 2006 r., co nie oznacza, że w tych krajach nie nastąpiły żadne zmiany, lecz na tle zmian w pozostałych krajach pozwoliły one im jedynie utrzymać dotychczasową pozycję.

2. Warunki prowadzenia działalności w krajach EŚW

W raportach Banku Światowego *Doing Business* analizowane są bariery i ograniczenia w zakładaniu oraz prowadzeniu działalności gospodarczej. Jest to cenne źródło informacji, zawierające analizę powiązań pomiędzy ograniczeniami a poziomem oraz zmianami aktywności gospodarczej w kraju (choć posiada przy tym szereg ograniczeń metodologicznych). BŚ ocenia kraje według następujących kategorii (obszarów) [www2]:

- I. Rozpoczęcie działalności gospodarczej (liczba procedur, wymagany czas oraz minimalny wkład początkowy).
- II. Uzyskanie zgody na budowę (liczba procedur, czas oraz koszt).
- III. Dostęp do energii elektrycznej (czas i koszt uzyskania przyłącza elektrycznego).
- IV. Rejestrowanie własności (liczba procedur, czas oraz koszt).
- V. Warunki uzyskania kredytu (warunki dostępu do źródeł finansowania oraz zdolność kredytowa i transparentność).
- VI. Ochrona inwestorów (zakres jawności oraz zakres odpowiedzialności zarządu przed współdziałowcami).

- VII. Regulowanie zobowiązań podatkowych (liczba podatków, liczba godzin spędzonych rocznie nad przygotowaniem zeznań podatkowych oraz wysokość podatku).
- VIII. Warunki prowadzenia handlu zagranicznego (liczba dokumentów i czasu wymaganego, aby wymiana z zagranicą się odbyła).
- IX. Egzekwowanie umów (procedury, czas i koszt zawierania oraz egzekwowania umów dłużnych).
- X. Likwidacja działalności (czas i koszt związany z zakończeniem działalności oraz stopa odzysku).

Bazując na zebranych informacjach, eksperci szacują tzw. Indeks Łatwości Prowadzenia Interesów, a na jego podstawie układają ranking krajów świata. Wyższa pozycja w rankingu wskazuje na lepsze, zazwyczaj prostsze przepisy regulujące sprawy związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa oraz silniejszą ochronę własności.

Według raportu *Doing Business 2016*, wśród 189 badanych krajów świata Dania uplasowała się na 3 miejscu, następnie znalazły się Wielka Brytania i Szwecja. Na ostatnim miejscu spośród krajów UE była Malta – 80 pozycja w światowym rankingu. Tymczasem w grupie krajów EŚW najlepiej oceniono sytuację w krajach bałtyckich: Estonii, Litwie i Łotwie (odpowiednio 16, 20 i 22 miejsce). Najtrudniejsze warunki do prowadzenia działalności gospodarczej znalazły się na Węgrzech – 42 pozycja w rankingu światowym i 22 w gronie państw UE-28.

Tabela 2. Zmiana pozycji krajów EŚW w zestawieniu *Doing Business* w wybranych latach

Kraj	Pozycja w zestawieniu UE-28 w 2016	Pozycja w rankingu światowym			Zmiana 2007-2016
		2007	2010	2016	
Estonia	6	16	24	16	bz
Litwa	8	15	26	20	-5
Łotwa	10	26	27	22	+4
Polska	12	54	72	25	+29
Słowacja	15	37	42	29	+8
Słowenia	16	63	53	29	+34
Czechy	18	41	74	36	+5
Rumunia	19	78	55	37	+41
Bułgaria	20	62	44	38	+24
Węgry	22	52	47	42	+10

Źródło: [www3].

Analiza zmian odnotowanych w krajach UE w omawianym okresie wskazuje, iż w przeważającej większości krajów nastąpiło relatywne polepszenie pozycji w zestawieniu, co okazało się najbardziej istotne dla Rumunii i Słowenii.

W przypadku jednego kraju (Litwy) odnotowano spadek w rankingu, a Estonia nie poczyniła w tym zakresie żadnych zmian.

W kolejnej części niniejszego artykułu zostaną bardziej szczegółowo omówione obszary, które są brane pod uwagę przy obliczaniu Indeksu dla krajów EŚW.

3. Czynniki odpowiedzialne za zmiany warunków prowadzenia działalności gospodarczej

Poniższe zestawienie obrazuje zmiany w zakresie zajmowanej pozycji krajów EŚW w poszczególnych analizowanych obszarach w okresie 2007-2016.

Tabela 3. Zmiany pozycji w poszczególnych obszarach wg raportów *Doing Business*

Kraje	Zmiana pozycji w poszczególnych obszarach w okresie 2007-2016									
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Estonia	+36	-3	+14	+19	+20	-48	-1	-18	+9	-13
Litwa	+40	+5	+27	+1	+5	+13	-9	+13	+1	-40
Łotwa	-2	+35	+19	+59	-6	-3	+25	+6	-14	+19
Polska	+29	+94	+15	+45	+46	-16	+13	+101	+57	+53
Słowacja	-5	-37	+54	Bz.	-29	+30	+40	+87	-4	-2
Słowenia	+80	-8	-8	+61	-78	+39	+49	+107	-33	+23
Czechy	-19	-17	+106	+21	-7	+26	-12	+40	-15	+91
Rumunia	-38	+11	+32	+50	+41	-24	+76	+34	+11	+62
Bułgaria	+33	+89	+33	+2	+5	+19	+19	+84	bz	+16
Węgry	+32	+55	-14	+74	+2	+37	+23	+75	-11	-17

Źródło: [www3].

Na podstawie przedstawionych danych można zauważyć, iż najkorzystniej dla analizowanej grupy krajów sytuacja kształtuje się w IV obszarze – rejestracja własności. Wszystkie kraje odnotowały większe lub mniejsze pozytywne zmiany w analizowanym okresie, oprócz Słowacji, której pozycja pozostała bez zmian. Analizując rejestrację własności przez pryzmat trzech podstawowych aspektów (czas, koszty i liczba procedur), Litwa znalazła się na 1 miejscu wśród krajów UE-28 i na 2 spośród 189 badanych krajów świata. Także wysoko plasuje się Estonia (4. pozycja) i Słowacja (5.), tymczasem najgorzej sytuacja wygląda w Rumunii [www4].

Kolejnym obszarem, w obrębie którego kraje EŚW odnotowały istotne osiągnięcia, to warunki prowadzenia handlu zagranicznego – dziewięć z dziesięciu krajów podniosło swoje notowania w tym obszarze w relacji do pozostałych krajów. Tylko w Estonii odnotowano negatywne zmiany w warunkach prowadzenia wymiany zagranicznej, dokładniej mówiąc: brak pozytywnych zmian spowodował spadek pozycji w zestawieniu w relacji do innych krajów, gdzie

w tym czasie zaszły bardziej spektakularne zmiany. W większości państw unijnych dla załatwienia dokumentów związanych z wymianą handlową (na import lub eksport) potrzebna jest 1 godzina i nie pociąga to za sobą absolutnie żadnych kosztów, w Estonii natomiast są to 4 godziny w eksporcie i 1 w imporcie [www4].

Stosunkowo dobrze sytuacja też kształtuje się w obszarze III – dostęp do energii elektrycznej, w którym tylko dwa kraje (Słowenia i Węgry) odnotowały relatywnie gorsze wyniki, oraz w obszarze VII – regulowanie zobowiązań podatkowych, gdzie ujemne tendencje zostały odnotowane w trzech krajach (w Estonii, Litwie i Czechach). Aby uzyskać energię elektryczną, średnio w UE-28 dokonuje się około 5 procedur. Najmniej koniecznych pod tym względem procedur jest w Niemczech i Szwecji (3 procedury), tymczasem w Rumunii biznesmeni czeka 8 procedur i koszty są czterokrotnie wyższe w porównaniu do średniej unijnej. Z kolei pod względem liczby płatności podatkowych w ciągu roku najgorzej wygląda Rumunia (14 wobec 11 dla UE-28), zaś najlepiej Łotwa i Polska (tylko 7). Średnio w UE-28 na dokonanie tych płatności potrzeba 186 godzin rocznie, tymczasem w Estonii można to załatwić znacznie szybciej, w ciągu 82 godzin. Natomiast w Bułgarii załatwienie formalności podatkowych zajmuje aż 423 godziny.

Najbardziej problematycznym obszarem dla krajów EŚW okazały się regulacje prawne dotyczące egzekwowania umów. W badanym okresie dla połowy analizowanych krajów odnotowano spadek pozycji w rankingu (Łotwa, Słowacja, Słowenia, Czechy i Węgry), szczególnie dotyczy to Słowenii. Warunki egzekwowania umów eksperci oceniają na podstawie czasu trwania, ponoszonych kosztów, a także za pomocą indeksu jakości procesów sądowych. Najlepszy wynik wśród krajów EŚW ma Litwa – 3 miejsce spośród 189 krajów świata. Na Litwie średnio upływa 300 dni do definitywnego rozstrzygnięcia sporu gospodarczego, natomiast koszt czynności sądowych oszacowano na poziomie 23,6% wartości kontraktu. Tymczasem średnio w krajach UE dla egzekwowania umów potrzebne jest 590 dni i koszt tych czynności stanowi 22% wartości kontraktu.

W przypadku pozostałych pięciu obszarów: zakładanie działalności gospodarczej, otrzymanie pozwoleń na budowę, łatwość uzyskania kredytu, ochrona inwestorów oraz likwidacja działalności gospodarczej, dla sześciu z dziesięciu analizowanych krajów sytuacja uległa pogorszeniu.

Z tabeli 2 wynika, iż większość analizowanych krajów w ciągu 10 lat polepszyło warunki prowadzenia działalności gospodarczej, a kraj, który osiągnął w analizowanym okresie największy sukces, to Rumunia, w której dokonały się pozytywne zmiany niemal we wszystkich obszarach. Dalszego reformowania wymagają natomiast warunki zakładania działalności oraz ochrony inwestorów.

Kolejnym krajem, którego pozycja znacznie się polepszyła, jest Słowenia. W tym przypadku obszarów wymagających reformowania pozostaje znacznie więcej (4), a najważniejszy z nich to warunki pozyskiwania kredytów. Natomiast postęp Polski (poprawa o 29 pozycji w zestawieniu) wynika z polepszenia sytuacji w większości obszarów, problematycznymi pozostają tylko kwestie związane z ochroną inwestorów. Z kolei Bułgaria odnotowała pozytywne zmiany we wszystkich analizowanych obszarach (oprócz egzekwowania umów), co znacznie ułatwiło warunki prowadzenia działalności w tym kraju.

Węgierska gospodarka wymaga reformowania warunków egzekwowania umów, zakończenia działalności gospodarczej oraz dostępu do energii elektrycznej. Pozostałe dwa kraje – Łotwa i Czechy – w dalszym ciągu wymagają istotnej poprawy warunków w przypadku co najmniej połowy analizowanych obszarów, tym niemniej odnotowany wzrost pozycji w rankingach wskazuje na pozytywny kierunek zmian w tych państwach.

Krajem o negatywnych tendencjach zmian w badanym okresie jest Litwa. Mimo iż w większości obszarów wystąpiły pozytywne zmiany, to eksperci uznali, iż ogólnie warunki działalności na Litwie w latach 2007-2016 uległy pogorszeniu w relacji do innych krajów. Obszary wymagające interwencji to: regulowanie zobowiązań podatkowych oraz warunki likwidacji działalności.

Drugi kraj bałtycki – Estonia – jest państwem, w którym eksperci nie odnotowali zmian w ogólnych warunkach prowadzenia biznesu. Analiza na szczeblu poszczególnych obszarów wykazała istnienie pozytywnych zmian w pięciu obszarach, w pozostałych zaś zaszły zmiany pogarszające ogólne warunki. Szczególnej troski rządzących wymaga obszar ochrony inwestorów, w którym pozycja Estonii obniżyła się o 48 miejsc.

4. Zmiany warunków prowadzenia działalności a konkurencyjność krajów EŚW

Poniższa tabela zawiera zestawienie krajów EŚW według zajmowanych pozycji w rankingach WEF oraz *Doing Business* w 2016 r., a także zmiany tych pozycji w analizowanym okresie.

Tabela 4. Zmiana pozycji krajów EŚW w zestawieniu WEF oraz *Doing Business*

Kraj	Ranking WEF		Kraj	Ranking <i>Doing Business</i>	
	Pozycja 2015-16	Zmiana 2006-16		Pozycja 2016	Zmiana 2007-16
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Estonia	30	- 4	Estonia	16	bz
Czechy	31	+6	Litwa	20	-5
Litwa	36	bz	Łotwa	22	+4

cd. tabeli 4

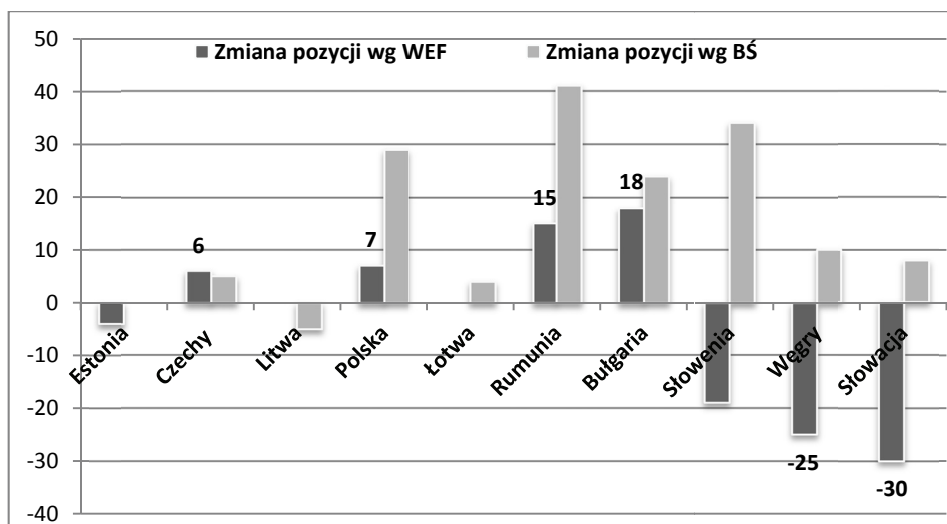
1	2	3	4	5	6
Polska	41	+7	Polska	25	+29
Łotwa	44	bz	Słowacja	29	+8
Rumunia	53	+15	Słowenia	29	+34
Bułgaria	54	+18	Czechy	36	+5
Słowenia	59	-19	Rumunia	37	+41
Węgry	63	-25	Bułgaria	38	+24
Słowacja	67	-30	Węgry	42	+10

Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych z tab. 1 i 2.

Porównanie osiągniętych wyników w zakresie konkurencyjności oraz warunków prowadzenia działalności pozwala na wyciągnięcie kilku wniosków:

1. Kraje EŚW generalnie legitymują się stosunkowo wysokimi pozycjami w obu rankingach. Eksperti WEF uplasowali te kraje na pozycjach 30-67 wśród 140 gospodarek świata, zaś eksperci BŚ w umieścili je przedziale 16-42 w gronie 189 państw.
2. Uszeregowanie tych krajów według zajmowanych pozycji uwidacznia, iż w przypadku 4 państw potwierdza się zależność: najbardziej konkurencyjne gospodarki wyróżniają się także relatywnie dobrymi warunkami prowadzenia działalności gospodarczej. Estonia, Litwa, Polska i Łotwa znalazły się w czołówce konkurencyjnych gospodarek EŚW i zajmują pierwsze cztery miejsca w rankingu BŚ.
3. Zależność ta jednak nie potwierdza się w stosunku do innych krajów ugrupowania. Na przykład gospodarka Czech zajmuje wysoką pozycję w zestawieniu WEF, natomiast znajduje się znacznie niżej w zestawieniu *Doing Business*. Gorzej warunki działalności zostały ocenione przez ekspertów BŚ tylko dla trzech krajów EŚW: Rumunii, Bułgarii i Węgier.
4. W przypadku Węgier relatywnie niskiej pozycji w rankingu WEF (przedostatnia) towarzyszy też stosunkowo niska pozycja w rankingu BŚ (ostatnie miejsce wśród krajów EŚW).
5. W zakresie warunków prowadzenia działalności poprawę wykazały niemal wszystkie kraje, natomiast wzrost pozycji konkurencyjnej tylko cztery: Czechy, Polska, Bułgaria i Rumunia. Można oczywiście przypuszczać, iż zmiany te w jakimś stopniu przyczyniły się do poprawy konkurencyjności tych krajów. Najbardziej prawdopodobne to stwierdzenie wydaje się w odniesieniu do Bułgarii i Rumunii, w których zmiany w zakresie warunków działalności są istotne (rys. 1).
6. Różne kierunki zmian analizowanych wielkości zachodzą w przypadku trzech krajów: Słowacji, Węgier i Słowenii, których konkurencyjność znacz-

nie zmalała, natomiast warunki prowadzenia działalności wzrosły. Szczególnie duża różnica uwidacznia się w przypadku Słowenii. W tej sytuacji można przypuszczać, iż pozytywne zmiany w zakresie uwarunkowań działalności gospodarczej zostały zniwelowane negatywnymi zmianami w innych filarach konkurencyjności. Natomiast odnotowane postępy w zakresie funkcjonowania biznesu powstrzymały jeszcze większy spadek konkurencyjności.

Rys. 1. Skala zmian pozycji w rankingach WEF oraz BŚ

Źródło: Na podstawie tab. 4.

Podsumowanie

Uogólnienie wyników przeprowadzonej analizy nie jest łatwe, bowiem przywołane raporty przy obliczaniu indeksów łatwości prowadzenia biznesu oraz konkurencyjności biorą pod uwagę różne mierniki cząstkowe, charakteryzujące poszczególne obszary otoczenia prawno-instytucjonalnego, które nie sposób było ująć bardziej szczegółowo. Tym niemniej można zauważyć pewne ogólne tendencje.

Generalnie rzecz ujmując, kraje EŚW zajmują relatywnie wysokie pozycje zarówno pod względem swobody prowadzenia działalności, jak i konkurencyjności. Najlepiej eksperci BŚ ocenili gospodarkę Estonii, plasując ją na 16 pozycji wśród 189 sklasyfikowanych krajów. Tylko nieco gorzej oceniono sytuację w dwóch pozostałych krajach bałtyckich: Litwie i Łotwie. Najtrudniejsze warunki do prowadzenia działalności gospodarczej były na Węgrzech.

W okresie 2007-2016 dla przeważającej większości krajów miało miejsce relatywne polepszenie pozycji w zestawieniu, co okazało się najbardziej istotne dla Rumunii i Słowenii. Tylko w przypadku jednego kraju – Litwy – odnotowano spadek w rankingu.

W krajach EŚW przedsiębiorcy działają w otoczeniu prawno-instytucjonalnym, które w kilku obszarach jest podobne do większości krajów UE lub nawet lepsze (np. rejestracja własności). Są jednak regulacje, które czynią warunki prowadzenia biznesu w tych krajach znacznie trudniejszymi, niż te, które spotykają europejskich konkurentów. Wśród takich obszarów przede wszystkim należy wymienić regulacje prawne dotyczące egzekwowania umów.

Porównanie osiągniętych wyników w zakresie konkurencyjności oraz warunków prowadzenia działalności uwidocznilo, że w przypadku 4 krajów potwierdza się zależność: konkurencyjne gospodarki wyróżniają się także relatywnie dobrymi warunkami prowadzenia działalności gospodarczej. Są to Estonia, Litwa, Polska i Łotwa. Z kolei w przypadku Węgier relatywnie niskiej pozycji w rankingu WEF towarzyszyła też stosunkowo niska pozycja w rankingu BŚ (ostatnie miejsce wśród krajów EŚW).

Można także przypuszczać, iż odnotowana poprawa warunków działalności w jakimś stopniu przyczyniła się do poprawy konkurencyjności Czech, Polski, Bułgarii oraz Rumunii. Natomiast w przypadku Słowacji, Węgier i Słowenii pozytywne zmiany w zakresie uwarunkowań działalności gospodarczej mogły zniwelować negatywne zmiany w innych filarach konkurencyjności.

Literatura

- Balcerowicz L. (1998), *Wolność i rozwój. Ekonomia wolnego rynku*, Znak, Kraków.
- Flak O., Głód G. (2009), *Konkurencyjność przedsiębiorstwa. Pojęcia, definicje, modele*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice.
- Gorynia M., Łażniewska E. (red.) (2009), *Kompendium wiedzy o konkurencyjności*, PWN, Warszawa.
- Meredyk K. (red.) (1998), *Teoria ekonomii. Makroekonomia*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- Milewski R. (red.) (2003), *Elementarne zagadnienia ekonomii*, PWN, Warszawa.
- Stankiewicz M.J. (2005), *Konkurencyjność przedsiębiorstwa. Badanie konkurencyjności przedsiębiorstwa w warunkach globalizacji*, Toruń.
- Śliwiński R. (2011), *Kluczowe czynniki międzynarodowej konkurencyjności przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań.

Wnorowski H.J. (2011), *Instytucjonalne uwarunkowania działalności przedsiębiorstw w krajach Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.

[www1] <http://www.weforum.org/reports> (dostęp: 2.09.2016).

[www2] <http://www.doingbusiness.org/methodology> (dostęp: 8.08.2016).

[www3] <http://www.doingbusiness.org/reports> (dostęp: 2.09.2016).

[www4] <http://www.doingbusiness.org/reports/regional-reports> (dostęp: 10.09.2016).

CONDITIONS FOR BUSINESS ACTIVITIES IN COUNTRIES OF CENTRAL AND EASTERN EUROPE IN VIEW OF THEIR COMPETITIVENESS

Summary: The purpose of this article is a comparative analysis of the business environment in the countries of Central and Eastern Europe and to determine the importance of these changes for the competitiveness. For the analysis will be used data from the reports *Doing Business* and *Global Competitiveness Reports*. The research covers the period between 2006 and 2016. While analysing the data statistical and descriptive methods have been used.

Keywords: business, conditions, Doing Business, countries of Central and Eastern Europe.